

# VOX academiae

PRAVNI FAKULTET NOVA USTROJBENA JEDINICA



**Jedinstven Centar  
za sportsko pravo**

str. 2. i 3.

POSEBNI PRILOG ZA VISOKO OBRAZOVANJE, ZNANOST I UMJETNOST ■ 18. lipnja 2021. ■ Br. 41 **NOVI LIST**

**FMTU TIMU STRUČNJAKA POVJERENA STRATEGIJA RAZVOJA ODRŽIVOG TURIZMA**



## Koncept održivosti temelj turističkog razvoja

Na javnom natječaju Ministarstva turizma i sporta zadatak izrade Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine i Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine povjeren je konzorciju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci i tvrtke Bluerock International d.o.o., a voditeljica projekta je prof. dr. sc. Dora Smolčić Jurdana

str. 4. i 5.

GRADRI I URED ZA STUDENTE S INVALIDITETOM

## UniDesign ekudativni program

str. 7.



MATEO LEVAK



DAMIR ŠKOMRLJ

## Dugoročnost i globalni prioriteti

**S**vijet intenzivno promišlja uvjete opstanka, funkcioniranja i razvoja u okolnostima pojačanog egzistencijalnog rizika. I prije pandemije, sve jasnija svijest o klimatskim promjenama i kriza demokracije bile su stalne teme u globalnim raspravama, ne zato što smo pratili zbivanja i savjesno planirali poboljšanja, nego zato što su zaprijetile goloj egzistenciji. Pandemija je rizik opstojanja dovela do samog usijanja. Osvijestili smo krhkost svojeg lažno-sigurnog, sofisticiranog života. Sve dosad, mislili smo da je put progrusa jednosmjeran i samo pitanje voljnih i intelektualnih investicija. Pitanja oporavka i otpornosti već su na stolu, od otpornosti prema ovom i nekim budućim sojevima i virusima te svakodnevnom preživljavanju u izmijenjenim uvjetima privredivanja do izazova digitalnog i beskontaktnog načina života. No, to nije dovoljno. Ključna riječ u našim promišljanjima, sad više nego ikad prije, treba biti dugoročnost. Borba s prijetnjama svakodnevici ne smije zamagliti spoznaju da se moramo fokusirati na nove globalne izazove prirodnih i društvenih kriza te vagati dugoročnu cijenu i dobitak odluka koje sada donosimo. Ne smijemo izvida izgubiti činjenicu da je trenutačno gašenje vatre samo nužni preduvjet za oticanje buduće potrebe za novim i još novijim gašenjima vatre. Međutim, još je važnije osvijestiti da sadašnja rješenja mogu, no ne bi smjela, nanijeti štetu. Današnje odluke mogu umanjiti vjerojatnost da se s problemom nosimo u budućnosti ili, još gore, uzrokovati posljedice koje su za preživljavanje još gore od postojećih. Svima je ponaosob jasna i nikome problematična činjenica da smo skloni misliti na bliže i manje dobro te zanemarivati, pa i žrtvovati, udaljeno, veće dobro. Unatoč tome, rijetko se u donošenju odluka i postupanju rukovodimo razmišljanjem o daljoj budućnosti. Daleko nam je naprsto daleko i manje napeto. Ako tome pridodamo mandatne institucijske postave i kratkoročna politička razmišljanja od izbora do izbora, jasno je zašto moramo početi glasno upozoravati na perspektivu dugoročnih globalnih prioriteta. Znanstvenici pri tom zadatku trebaju biti najglasniji, najuporniji i apsolutno beskompromisni.

**U**zbudljivi razvoj informacijsko-komunikacijskih tehnologija i umjetne inteligencije ne smije ugušiti druge industrije, bez kojih ćemo postati ranjiviji. Novi modeli online života koji su se pokazali efikasnim u osiguravanju kontinuiteta života i rada ne bi smjeli smanjiti kvalitetu obrazovanja, kompetencija i odnosa. Lječenje bolesti uzrokovanih koronavirusom ne bi smjelo uzrokovati populacijski zdravstveni kolaps zbog posljedica kroničnih bolesti ili smanjivanja preventivnih aktivnosti. Ekonomski kriza nastala uslijed pandemiskog zastoja ne bi smjela biti razlogom da odgodimo zelenu tranziciju. Pomoći privatnom sektoru, koji trpi posljedice ograničenja kretanja, ne bi trebao eskalirati u sukob privatnog i javnog, a kamoli urušiti važni javni sustav. Socijalno nezadovoljstvo ne bi smjelo političare usmjeravati prema investicijskom imperijalizmu bogatih autokratskih i totalitarnih režima. Međutim, sve su ovo samo prioritizirana koja balansiraju kratkoročne i srednjoročne ciljeve. Ciljevi održivog razvoja do 2030. godine ovdje su dobar politički okvir djelovanja. Dugoročna perspektiva je, međutim, daleko izazovnija.

**S**ada već trebamo razmišljati o upravljanju promjenama koje će stvoriti svijet bez novca na koji smo navikli, gdje će kriptovalute i apstrakte forme novca izazvati goleme transformacije finansijskog sektora. Prometovanje autonomnim automobilima, vlakovima, avionima i brodovima stvorit će nove obrasce kretanja te dovesti u pitanje milijune radnih mesta. Umjetna inteligencija i nevjerljivi kapaciteti strojnog učenja obrisat će u virtualnim komunikacijama razliku između nas i chatbotova, pa nitko od nas neće moći primijetiti razgovara li sa stvarnom osobom ili ne. Medijske vijesti i članke neće pisati novinari od krvi i mesa, nego umjetna inteligencija koje će znatno brže i efikasnije pretraživati pouzdane izvore. Svatko će se moći obrazovati kada i kako želi najkvalitetnijim virtualnim i medijski privlačnim sadržajima, pa će u pitanje doći i škole i ustaljeni modeli obrazovanja. I svjetovi zabave i društvenih interakcija preselit će se u virtualnu stvarnost, koja će nam biti dostupna iz naših individualnih kauč-kapsula. A sve to je samo ono što već sad možemo predvidjeti. Futurizam postaje važna znanstvena perspektiva, unatoč tome što se može doimati da previdanje, zbog neizvjesnosti, graniči s provizornim i fikcionalnim. Svaka današnja odluka i svaki postupak trebali bi biti promišljani i iz perspektive vremena. Filantropi već sada moraju razmišljati o stvarnoj nužnosti svojih projekata, koje će vagati između iskorjenjivanja sadašnje gladi, bolesti i nepravde te sprječavanja budućih rizika egzistencijalnog otuđenja i istrebljenja. Ulaganja u znanost moraju uključivati teme međugeneracijske pravednosti i moralnih obveza, pa i međugeneracijske zaklade koje će osiguravati život budućim generacijama. Od sada pa nadalje, pri definiranju socijalnih preferencija u kalkulaciju ozbiljno treba uključiti i perspektivu budućnosti te osvijestiti da pozicija strpljivog altruisma i kozmopolitizma nema alternative. Pod uvjetom da želimo preživjeti.

More idea ~ More ideas

“

UEFA je izabrala Pravni fakultet i riječko sveučilište kao partnera prestižnog programa UEFA Football Law Programme

“

Pravni fakultet profilirao se u renomiranu znanstvenu instituciju u području sportskog prava

PRAVNI FAKULTET OSNOVAN CENTAR ZA SPORTSKO

# Stvoren jedini istraživački

**Uloga je Centra za sportsko pravo, politike u sportu i sportsku diplomaciju u snažnom međunarodnom povezivanju s drugim centrima iz država Europske unije i svijeta. Fokus interesa je na doprinosu i izradi znanstvenih i stručnih projekata, elaborata, studija, analiza, ekspertiza za potrebe gospodarstva i javnog sektora, organiziranju domaćih i međunarodnih znanstvenih i stručnih skupova te ustroju i izvedbi programa stručnog cjeloživotnog obrazovanja i usavršavanja kao i možebitnom poslijediplomskom studiju**

Ingrid ŠESTAN KUČIĆ

**N**akon višemjesečnog rada na osnivanju posebnog znanstveno-istraživačkog centra odlukom Senata Sveučilišta u Rijeci, na Pravnom fakultetu osnovana je nova ustrojbena jedinica Centar za sportsko pravo, politike u sportu i sportsku diplomaciju. Time je zaokružen višegodišnji istaknuti rad Pravnog fakulteta na području sportskog prava. Naime, Pravni fakultet u Rijeci izjavljujući docentu Vanji Smokvini u posljednjih se devet godina profilirao u renomiranu znanstvenu instituciju u tom području, a kako kaže doc. dr. sc. Smokvina, sve je započelo velikom međunarodnom konferencijom 2012. godine koja je održana u HKD-u na Sušaku uz podršku Europske komisije, Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta RH, Hrvatskog olimpijskog odbora, Grada Rijeke i Primorsko-goranske županije te posebno partnera iz inozemstva, prestižnog Asser Instituta iz Den Haaga u Nizozemskoj s prof. dr. sc. Robertom C. R. Siekmannom i Edge Hill University iz UK-a.

Ta je konferencija bila prekretnicom jer su se svojim dolaskom u Rijeku i Opatiju neka od najvećih imena sportskog prava odlučili vezati upravo za Pravni fakultet i naše sveučilište u svojim budućim projektima. Ovdje posebno moram naglasiti i zahvaliti prof. dr. sc. Richardu Parrishu, voditelju Centra za istraživanje sportskog prava pri Edge Hill University, UK koji je omogućio da postanemo partnerima na svim velikim Erasmus + sport projektima. Naime, u posljednjih nešto više od tri godine, Pravni fakultet u Rijeci bio je partner na Erasmus + sport projektu o nogometnim agentima (posrednicima) koji je okončan krajem 2019., a rezultat projekta je velika studija o pravnom okviru reguliranja statusa nogometnih agenata svih, tada, 28 država članica EU-a. Relevantanost znanstvenog istraživanja i rezultata koji su ostvareni, osim Europske komisije, prepoznala je i FIFA koja je studiju koristila prilikom izmjene svojih pravnih akata koji reguliraju sustav transfera u svijetu. Također, trenutno je Pravni fakultet partnerom na još dva Erasmus + projekta. Jedan pod nazivom »Promoting a Strategic Approach to EU Sport Diplomacy« odnosi se na

istraživanje sportske diplomacije kao novog područja i prioriteta politika Europske unije, a cilj je projektom dati smjernice Europskoj komisiji kako koristiti sportsku diplomaciju kao sredstvo ostvarivanja ne samo politika i prioriteta EU-a, već i kao sredstvo promocije europskih vrijednosti u svijetu. Drugi projekt »Understanding, Evaluating, and Improving Good Governance in the Employment Relations of Athletes in Olympic Sports in Europe - EMPLOYS«, koji je započeo početkom godine, usmjeren je na istraživanje radnog i socijalnog statusa sportaša u olimpijskim sportovima u 27 država članica EU-a i ima za cilj istaknuti primjere dobre prakse te dati smjernice Europskoj komisiji i državama članicama u razvoju strategija i pravnog okvira reguliranja ovog važnog područja. Navedeni znanstveni projekti svakako su pomogli u lopiranju riječkog Pravnog fakulteta i naseg Sveučilišta na Europskoj karti izvrsnosti u području sportskog prava, pojašnjava doc. dr. sc. Smokvina.

**Međunarodno povezivanje**

To je prepoznala i UEFA te je izabrala Pravni fakultet i riječko sveučilište kao partnera prestižnog programa UEFA Football Law Programme. Time je Sveučilište u Rijeci postalo jedno od svega desetak uglednih sveučilišta u svijetu s kojima moćna sportska organizacija poput UEFA-e surađuje. Nakon što je uspješno okončano treće izdajanje ovog programa koji se provodi u partnerstvu i s Kadir Has Sveučilištem iz Istanbula, Turska te Sveučilištem Ca' Foscari iz Venecije, Italija upravo započinju



Rijeka će iduće godine biti domaćin UEFA Football Law Programme

pripreme i za četvrtu izdanje na jugoistočnog programu edukacije pravnika u nogometu.

- Naime, unatoč velikom interesu svega 26 polaznika iz čitavoga svijeta dobije priliku sudjelovati u ovome programu koji nosi 10 ECTS boda, uz školarinu od 7.900 eura. Polaznike četvrtog izdanja očekujemo u Rijeci u veljači 2022. godine, najavljuje doc. dr. Smokvina.

Navedeni uspjesi doveli su do ideje stvaranja jedinstvenog znanstveno-istraživačkog centra, ne samo u Europi već i u svjetskim razmjerima. Naime, postoje u svijetu razni znanstveno-istraživački centri poput Centre for Sports Law Research (Edge Hill University, UK), International Sports Law Centre pri T.M.C. Asser Institutu (Nizozemska), International Centre for Sports Studies – CIES (Švicarska) odnosno Centre for Sports Law and Policy (Duke University, SAD) ili Institute for Sports Law, Policy and Research (Penn State University, SAD), no ne nalazimo niti jedan takav centar koji objedinjuje sva tri područja kao što su sportsko pravo, politike u sportu i novo područje sportske diplomacije.

- Uloga je Centra u snažnom međunarodnom povezivanju s drugim centrima iz država Europske unije i svijeta. Fokus interesa je na doprinosu i izradi znanstvenih i stručnih projekata, elaborata, studija, analiza, ekspertiza za potrebe gospodarstva i javnog sektora, organiziranju domaćih i međunarodnih znanstvenih i stručnih skupova, te ustroju i izvedbi programa stručnog cjeloživotnog obrazovanja i usavršavanja kao i možebitnom poslijediplomskom studiju. Značaj Centra ogleda se

KO PRAVO, POLITIKE U SPORTU I SPORTSKU DIPLOMACIJU

# štven znanstveno- centar u svijetu



**Vanja Smokvina**

u doprinosu ostvarivanja strateških ciljeva Sveučilišta u Rijeci i Pravnog fakulteta, poglavito na povećanju međunarodne suradnje i vidljivosti fakulteta i sveučilišta u području istraživanja sportskog prava, politika u sportu, a pogotovo sportske diplomacije u potpunosti novog područja znanstvenog istraživanja; povezivanju znanstvene djelatnosti s gospodarstvom i društvenom zajednicom te dalnjem unaprjeđenju iz područja u kojem je Pravni fakultet postao međunarodno prepoznat, pojašnjava voditelj Centra.

#### Imena svjetskog glasa

Važan čimbenik i jamac, dodaje, da će navedeni Centar ostvariti postavljene ciljeve su inozemni i domaći članovi Centra te izdvaja iznimna imena svjetskog glasa poput prof. dr. sc. Richarda Parrisha (UK) i prof. dr. sc. Carmen Perez Gonzalez (Španjolska) savjetnika Europske komisije, UN-a te svojih matičnih vlada; prof. dr. sc. Stuart Murray (Australija) autora prve strategije sportske diplomacije u svijetu; dr. Simona Rofa (UK) kao i dr. Borje Garcia Garcia (UK) koji su ponajveći eksperti sportske diplomacije odnosno politika u sportu u Europi; prof. dr. sc. Jack Andersona (Australija) uglednog CAS arbitra; prof. dr. sc. An Vermeersch (Belgija) koja je bila višegodišnja savjetnica belgijske vlade, a za kraj posebno valja istaknuti važnost gospodina Juliena Zylbersteina posebnog savjetnika predsjednika UEFA-e gospodina Aleksandra Čeferina.

- Kada je riječ o vanjskim

članovima Centra koji dolaze iz Republike Hrvatske, posebno valja istaknuti gospodru Biserku Verbek (pomoćnicu glavnog tajnika HOO-a za pravne poslove i članicom Komisije za pravne poslove Europskih olimpijskih odbora), gospodina Vladimira Ivetu (tajnika HNS-a i člana Pravne komisije UEFA-e), gospodina Gordana Kožulja (proslavljenog sportaša, svjetskog rekordera te člana Nacionalnog vijeća za sport RH) i mr. sc. Damir Vučkova (suga Županijskog suda u Rijeci, višegodišnjeg nogometnog soga s oznakom FIFA-e i člana raznih komisija i tijela za suce pri HNS-u), načrta doc. dr. Smokvina.

Osnivanjem Centra, Pravni fakultet još će snažnije nastaviti sa svojim aktivnostima. Naime, fakultet svake dvije godine organizira međunarodnu znanstvenu manifestaciju Riječke dane sportskog prava koji su ove godine, osnivanjem Centra i jednom manifestacijom pre rasli u 5. riječke dane sportskog prava, politika u sportu i sportske diplomacije.

#### 15th Sport&EU Conference

Program 5. riječkih dana sportskog prava, politika u sportu i sportske diplomacije započeli su 14. lipnja svečanim otvaranjem međunarodne znanstvene konferencije pod nazivom 15th Sport&EU Conference. Konferencija se organizira u suradnji s prestižnom britanskom udružom Sport&EU kao godišnja konferencija udruge. Nakon Madrida, Liverpoola, Bruxellesa,

Istanbula, Lausanne, Notttinghama, Vallette, Kölna i drugih velikih gradova, ove godine po prvi put je Republika Hrvatska, odnosno Rijeka postala ponosni domaćin ovako važnog skupa.

Ipak, zbog epidemioloških mjera, cijelokupno događanje održava se online načinom, no nastojati će se mnogobrojnim sudionicima, barem virtualno, približiti ljepote Rijeke i Opatije. 15th



Centar za sportsko pravo, politike u sportu i sportsku diplomaciju - aplikacija banner 850x2000 mm

Autor: Mladen Stipanović © Studio smart&9, VI 2021.

Sport&EU Conference trajala je do 17. lipnja, a na njoj je sudjelovalo gotovo stotinjak predavača te oko tristo sudionika iz čitavoga svijeta. Konferencija se održava pod pokroviteljstvom Ministarstva turizma i sporta Republike Hrvatske, a uvodničarka prvog dana konferencije bila je bivša predsjednica Republike Hrvatske i sadašnja članica Međunarodnog olimpijskog odbora, Kolinda Grabar-Kitarović.

- Ovogodišnje izdanje ove konferencije ističe se velikim brojem iznimnih uvodničara te su osim bivše predsjednice sudjelovali suci Suda Europske unije prof. dr. sc. Marko Ilešić i prof. dr. sc. Vesna Tomljenović, koja je ujedno i profesorica riječkog Pravnog fakulteta; savjetnik predsjednika UEFA-e Julien Zylbersteina; prof. dr. sc. Michele Colucci član FIFA Komore za rješavanje sporova i urednik prestižne Wolters Kluwer enciklopedije sportskog prava te prof. dr. sc. Siniša Petrović sa zagrebačkog Pravnog fakulteta inače i arbitar CAS-a, ističe doc. dr. Smokvina.

#### Riječki dani sportskog prava

Drugi dio 5. riječkih dana sportskog prava, politika u sportu i sportske diplomacije posvećen je Ljetnoj školi. Naime, od 18. do 20. lipnja također online načinom, održava se prvo izdanie EU Sports Law, Policy and Diplomacy Rijeka Summer School. Riječ je o akreditiranom programu cijeloživotnog usavršavanja Sveučilišta u Rijeci kojim će sudionici koji ga s uspjehom završe steći 4 ECTS boda.

- Program je besplatan, a namijenjen je studentima diplomskih, poslijediplomskih i doktorskih studijskih programa. Pravu vrijednost programa čine predavači koji su vrsna svjetska imena, a kao vanjski članovi Centra sportskog prava, politika u sportu i sportske diplomacije određeni su s svojih honorara. Riječ je o prof. dr. sc. Carmen Pérez González (Carlos III University, Spain; YUFE partner), prof. dr. sc. Richardu Parrishu (Edge Hill University, UK), prof. dr. sc. Jacopo Tognoni (University Ca' Foscari Italija, i CAS arbitar), dr. Borja García García (Loughborough University, UK), dr. Davidu McArdleu (Stirling University Law School, Scotland, UK), dr. Simonu Roseu (SOAS University of London, UK) i dr. Andrei Cattaneu (Edge Hill University, UK). Teme koje će biti obrađene, vrlo su aktualne, a svakako valja izdvojiti EU sportska diplomacija i Europski model sporta, Zaštita ljudskih prava u sportu, Uloga CAS-a kao najvišeg sportskog suda u svijetu, Uvod u sportsku diplomaciju, EU politike u sportu te posebno aktualna tema Tržišnog natjecanja u sportu s posebnim naglaskom na Superligu. Za kraj, valja istaknuti da je važnost Ljetne škole prepoznata i Europska komisija te je pokrovitelj prvog izdanja Predstavništvo Europske komisije u Republici Hrvatskoj, zaključuje doc. dr. Smokvina.

More ideas ~

Značaj centra ogleda se u doprinisu na povećanju međunarodne suradnje i vidljivosti fakulteta i sveučilišta



Važan čimbenik i jamac da će centar ostvariti postavljeni ciljevi su inozemni i domaći članovi, a riječ je o imenima svjetskog glasa

**DORA SMOLČIĆ JURDANA VODITELJICA PROJEKTA IZRADE STRATEGIJE RAZVOJA ODRŽIVOG TURIZMA DO 2030. GODINE**

# Održivi razvoj je temelj, koj joj je nužno planirati

Na javnom natječaju Ministarstva turizma i sporta zadatak izrade Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine i Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine povjeren je konzorciju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci i tvrtke Bluerock International d.o.o. Voditeljica projekta, prof. dr. sc. Dora Smolčić Jurdana pri izradi dokumenata posebno značajnim smatra stavove lokalnog stanovništva, njihov pogled i očekivanja od turizma. Stoga metodologija rada predviđa i ispitivanje stavova lokalnog stanovništva, turista, javnog sektora i gospodarstvenika

Alenka JURIČIĆ BUKARICA

**M**inistarstvo turizma i sporta (MINTS) kretnulo je u izradu Strategije razvoja održivog turizma za razdoblje do 2030. koju donosi Hrvatski sabor. Isto tako, donijet će se i Nacionalni plan za razvoj održivog turizma koji će vrijediti do 2027. Ovi će dokumenti zamjeniti Strategiju razvoja turizma koja je prestala vrijediti 2020. Oba razvojna dokumenta bit će usuglašena s Nacionalnom razvojnom strategijom. Kako navode u MINTS-u, cilj Strategije i Nacionalnog plana je određivanje prioriteta i aktivnosti koje će pridonijeti razvoju održivog, inovativnog i otpornog turizma u Hrvatskoj za sljedećih 10 godina. Dakle, definirat će strateški okvir za postizanje održivog turizma i koje promjene i reforme treba provesti kako bi se to ostvarilo. Njima se ujedno želi poslati poruku turistima o Hrvatskoj kao lijepoj, zelenoj i sigurnoj destinaciji, ukazati kako je održivi turizam jedini put k pozicioniranju Hrvatske kao visokokvalitetne turističke destinacije, uz očuvanje kulturne i prirodne baštine, ali i kako je održivi turizam odgovorni turizam jer podrazumijeva optimalno korištenje okolišnih resursa, uravnotežen razvoj infrastrukture, poštovanje društveno-kultурne različitosti lokalnih zajednica i čuvanje njihove autentičnosti te osiguravanje dugoročne profitabilnosti koja će omogućiti zaposlenost, bolje prihode i bolje socijalne usluge za pripadnike lokalnih zajednica.

Izrada novih strateških dokumenata povjerena je timu stručnjaka s Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu i tvrtke Bluerock International, na čelu s voditeljicom projekta prof. dr. sc. Doram Smolčić Jurdanom s kojom smo razgovarali o tome što danas ustvari znači održivi turizam, je li moguće pomiriti razvoj i održivost kao i o tome što će se konkretno definirati Strategijom i Nacionalnim planom.

**U kojem smislu se Strategija razvoja održivog turizma do 2030. naslanja na Nacionalnu razvojnu strategiju do 2030.?**

- Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine najviši je hijerarhijski akt strateškog planiranja u Hrvatskoj, uskladena je s razvojnim okvirom EU-a te predstavlja osnovu za oblikovanje i provedbu razvojnih politika Republike Hrvatske. U okviru tog, za Hrvatsku ključnog razvojnog dokumenta, definirano je kao cilj razvijati održivi, inovativni i otporni turizam kojim će Hrvatska biti među vodećim evropskim

turističkim destinacijama u pogledu sigurnosti, kvalitete, dodane vrijednosti, inovacija i održivosti u najširem kontekstu. Istoču se ulaganja u održivi, niskougljični rast turizma, povećanje multiplikativnih efekata turizma, razvoj funkcionalnih i održivih turističkih regija zbog cijelovitog turističkog doživljaja i produljenja sezone, što znači tendiranje cijelogodišnjem poslovanju, integralno upravljanje destinacijama, turistička valORIZACIJA i prezentacija kulturne i prirodne baštine i enogastro nomiske ponude, prijelaz prema nišama više dodane vrijednosti, povećanje ponude smještajnih kapaciteta visoke kvalitete, pozicioniranje i prema novim brzorastućim emitivnim tržišima, uz oticanje administrativnih prepreka za razvoj i investicije. U kontekstukom promoviranje Hrvatske kao sigurne i zdrave destinacije koja nudi visokokvalitetnu i raznovrsnu turističku uslugu.

## Proces promjena

Općenito, danas kada govorimo kroz teoriju i praksi o održivom turizmu, o čemu ustvari govorimo?

- Održivi razvoj je temeljna

platforma na kojoj je nužno planirati i razvijati turizam, o tome više niti u znanstvenim istraživanjima niti u praksi nema dvojbe. Održivi razvoj je razvojna konцепцијa kojom se potrebe sadašnjih generacija trebaju zadovoljiti tako da se time ne ugrozi sposobnost budućih generacija da zadovolje svoje potrebe. To međutim nije fiksno stanje harmonije, nego proces promjena pri čemu su korištenje resursa, usmjeravanje investicija, orijentacija tehnološkog razvoja, inovacija i institucionalne promjene uskladene sa sadašnjim i budućim potrebama. Održivi razvoj turizma uvažava i ravnopravno tretira kako ekonomске, tako i socio-kulturne i ciljeve zaštite okoliša, zahtjeva cijeloviti pristup razvoju turizma stavljući ga u kontekst ukupnog gospodarskog i društvenog razvoja zajednice.

**Koliko je održivost u turizmu bitna i kakav je trend u tom smislu u svijetu? Je li primjetno da turističke zemlje, odnosno pojedine destinacije idu prema tom konceptu s obzirom na nove momente u turizmu poput overtourism-a o čemu se posljednjih godina i kod nas govoriti, osobito u većim urbanim**

središta. Isto tako, s obzirom na sve veći broj turista globalno, i u Hrvatskoj, kod dijela javnosti nije prevaziđena paradigma kako održivost i razvoj ne idu »ruku pod ruku«. Može li se, dakle, pomiriti razvoj i održivost?

- Koncepcija održivog razvoja ne dovodi u pitanje ekonomski razvoj. Upravo suprotno, ona čjeni ekonomsku vitalnost jer je nužna za bolji životni standard i kvalitetniji život ljudi, a to je jedan od osnovnih ciljeva održivog razvoja. Ovom se koncepcijom želi osigurati dugoročno blagostanje svih subjekata, od pojedinca do države i globalne međunarodne zajednice. Razvoj turizma može se i mora pomiriti s održivosti. Štoviše, malo koja ekonomска aktivnost ima toliko izražen direktan interes da se načela održivog razvoja implementiraju. Razvidno je da destinacije u svijetu koje su krenule drugim putem, koje se danas posljedično suočavaju s devastacijom prostora i prirode imaju problema. Takoder, overturizam koji spominjete izaziva snažne otpore lokalnog stanovništva te turizam i turisti postaju na određeni način nepoželjni, izvor svih problema. To su situacije koje se

u Hrvatskoj trebaju izbjegći.

## Ekspertna znanja

Je li ovo prvi put da se na nacionalnoj razini radi ovakav dokument održivog turističkog razvoja?

- Iako je i dosadašnja Strategija razvoja turizma uvažila značaj održivosti, ovo je prvi put da se upravo održivi turistički razvoj tako snažno naglašava. Uvažava se time Program Ujedinjenih naroda o održivom razvoju do 2030. godine, odnosno takozvanu Agenda 2030, čiju glavnu okosnicu predstavlja 17 ciljeva održivog razvoja. S obzirom na značaj turizma za hrvatsko gospodarstvo, ukupni zadatak koji je pred nama predstavlja sadržajno izazovan i metodološki složen proces što moje kolege i mene dodatno motivira da damo najbolje i uložimo maksimum.

**Tko je konkretno angažiran na izradi Strategije i Nacionalnog plana?**

- Na javnom natječaju Ministarstva turizma i sporta zadatak izrade Strategije razvoja održivog turizma do 2030. godine i Nacionalnog plana razvoja održivog turizma do 2027. godine povjeren je konzorciju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci i tvrtke Bluerock International d.o.o. Zagreb. Na projektu će aktivno raditi tim istraživača izv. prof. sc. Marinela Krstinić Nižić, izv. prof. sc. Kristina Črnjar, izv. prof. sc. Sonja Sibila Lebe te u ime Bluerock International Emanuel Tutek, Andrej Šimatić i mr. Siniša Tomić. S obzirom na obim zadatka već u prvoj fazi provedbe sudjeluju i moji iskusni kolege s fakulteta prof. dr. sc. Christian Stipanović, prof. dr. sc. Sandra Janković, izv. prof. Zvonimir Šverko Grdić, doc. dr. Daniela Soldić Frleta, izv. prof. Elena Rudan, a tijekom rada širit će se tim angažiranih. Svoj značajan doprinos u tijeku aplikacije na natječaj dala je gospoda Nada Bogojević. Dekanica fakulteta prof. dr. sc. Sandra Janković snažno podupire rad na ovim projektima ističući značaj uključenosti znanstvene zajednice u kreiranje i donošenje ovako važnog nacionalnog dokumenta što je nastavak intenzivnih napora fakulteta da suraduje sa zajednicom u transferu znanja u praksi. Fakultet danas sa svojim iskustvom u radu na velikom broju znanstvenih, stručnih i EU projekata, sa svojih preko 100 zaposlenika raspolaže eksperimentalnim znanjima relevantnim za izradu ovakog značajnog dokumenta. Pri tom nam suradnja s poslovnim konzultantima iz Bluerock International d.o.o. daje dodatnu vrijednost i otvara nove perspektive sagledavanja



Dora Smolčić Jurdana

Vjerujem da ćemo izraditi kvalitetne dokumente koji kreiraju budućnost turizma do kraja ovog desetljeća

Koncepcija održivog razvoja ne dovodi u pitanje ekonomski razvoj, već cijeni ekonomsku vitalnost

VOG TURIZMA I NACIONALNOG PLANA RAZVOJA ODRŽIVOG TURIZMA

# Ijna platforma na ti i razvijati turizam

Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu s preko 100 zaposlenika raspolaže ekspertnim znanjima



VEDRAN KARUZA

problematike. Vjerujem da ćemo suradnjom uspjeti ostvariti sinergijski efekt.

## Širok broj subjekata

**Što konkretno obuhvaća izrada ovih i da li će se kroz radionicice uključiti i širi krug dionika, iz turističkog, ali i ostalih sektora, odnosno hoće li uključivati i stavove lokalnog stanovništva o tome kakav turizam želi? Naime, i Svjetska turistička organizacija (UNWTO) napominje kako je jedan od ciljeva održivog turizma poštivanje socio-kultурне autentičnosti lokalnih zajednica te očuvanje njihovih kulturnih i tradicijskih vrijednosti.**

- Da bi se koncepcija održivog razvoja turizma mogla realizirati, nužno je da u odlučivanju, planiranju i njegovu razvitku sudjeluje najširi broj subjekata. Posebno su nam značajni stavovi lokalnog stanovništva, njihov pogled i očekivanja od turizma do kraja ovog desetljeća. Stoga smo metodologijom rada predviđeli ispitivanje stavova lokalnog stanovništva, turista, javnog sektora i gospodarstvenika. Navedeni uključuju provodenje širokoobuhvatnog anketiranja te organizaciju niza radionica i ciljanih intervjuja. To iziskuje značajno vrijeme i angažman našeg tima, no to je pristup koji smatramo jedinim ispravnim.

**Koliko bi, prema planu, trebala trajati izrada ovih strateških dokumenata?**

- Ugovor je sklopljen na godinu dana, no u roku od šest mjeseci moramo izaći s nacrtom Strategije i Nacionalnog plana, da bi se ostali period posvetio savjetovanju s javnošću te usuglašavanjem s Vladom Republike Hrvatske i

Hrvatskim saborom. U suradnji sa svim dionicima turističkog razvoja vjerujem da ćemo izraditi kvalitetne dokumente koji kreiraju budućnost turizma do kraja ovog desetljeća. Pred nama je nesumnjivo dugo, toplo i radno ljevo.

**Što će biti generalno ciljevi ovih dokumenata, što se njima želi postići?**

- Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine treba definirati viziju razvoja turizma vodeći računa o načelima održivog razvoja, razvojne potrebe i razvojnim potencijalima turizma,

kao i definirati strateške ciljeve, ključne pokazatelje učinka i ciljane vrijednosti pokazatelja. S obzirom na specifičnosti turizma koji je u snažnoj interakciji s ukušnjim gospodarskim sustavom, strategija mora biti koherentna s javnim politikama ostalih sektora te predstavljati uporište za dalju konkretizaciju mjeri i politika koja se dotiču sektora turizma u izradi njihovih nacionalnih planova. Od Strategije se očekuje da odgovori na pitanje na koji način turizam može dati doprinos ravnomernijem regionalnom razvoju, akcentira

## Pandemija je prilika za okretanje održivosti

Neke destinacije poput Malog Lošinja, koji je donio Plan ukupnog razvoja grada za razdoblje od 2013. do 2020. te Program razvoja održivog turizma grada Malog Lošinja, već su krenule putem održivosti svoje turističke priče. Hoćete li u izradi koristiti ta i slična iskustva i može li se reći da je i to jedan od pokazatelja da Hrvatska treba i može razviti održivi turizam?

- Apsolutno, cilj nam je koristiti iskustva dobrih praksi, kako inozemnih, no posebno domaćih. Ti primjeri jasno ukazuju da imamo snage i znanja, a onda takve pozitivne primjere prepoznavaju i međunarodne institucije. Kao i kod svakog strateškog dokumenta važno je razraditi mehanizme primjene i institucijske podrške jer na nama je sada napor da dokumente izradimo, no pravi izazovi slijede u njihovoj primjeni. Sigurna sam da naši turistički djelatnici, nacionalna tijela, lokalne uprave i samouprave imaju motiva i značja da doneseno pretoče u praksu.

**Koliko je, po vama, situacija svjetske pandemije koronavirusa utjecala, možda čak i ubrzala, okretanje sektora prema održivosti?**

- Pandemija je ukazala na svu osjetljivost turizma, no i na njegov globalni značaj, koliko god se on često neopravdano podcenjivao. Realno, pandemija je zaista promijenila svijet i svakog od nas. U tom će kontekstu za nas biti posebno izazovno sagledati danas što možemo očekivati da će se u stavovima i preferencijama turista promjeniti sutra. I to ne kratkoročno, već i nakon, nadamo se doista čim skorijeg, zaustavljanja pandemije. Brojke turističkog prometa vratić će se, no mnogo drugih aspekata će se promijeniti. Kako svakaka kriza znači i priliku, ovo je prilika da se okrenemo održivosti.



Razvoj turizma može se i mora pomiriti s održivosti

se pitanje ljudskih potencijala, obrazovanja.

## Veliki obuhvat aktivnosti

**Što će, pak, konkretno biti definirano Nacionalnim planom s obzirom na to da se radi o kratkoročnjem dokumentu u odnosu na Strategiju?**

- Nacionalni plan treba pobliže definirati provedbu strateškog cilja za područje turizma, definira srednjoročnu viziju razvoja turizma, srednjoročne razvojne potrebe i potencijale, prioritete javne politike u srednjoročnom razdoblju, definiraju se posebni ciljevi i ključni pokazatelji, te terminski plan provedbe projekata od strateškog značaja i indikativni finansijski plan.

**Novim dokumentima će se, dakle, definirati i javne politike za sektor turizma, međutim, može li se reći da će ovi dokumenti obuhvatiti mnogo šire područje od samog turizma, s obzirom na to da znamo da na održivost turizma ne utječe, primjerice, samo korištenje zelenih tehnologija u hotelima, već i planiranje potrošnje vode u destinaciji, planiranje**

**izgrađenosti i slično? Dakle, radi se o vrlo kompleksnom području.**

- Točno, veliki je obuhvat projektnih aktivnosti. Turizam se, posebno u Hrvatskoj, reflektira na mnoge gospodarske grane, a u svom pristupu nastojat ćemo obuhvatiti i druga pitanja koja su razvojno relevantna, primjerice demografska kretanja. Turizam ne razvijamo zbog njega samoga, već zbog svih nas i generacija koje dolaze. Da bismo ga ravnomjerne razvijali, moramo naći načina na tim prostorima zadržati ljude. Isto tako ovi dokumenti moraju definirati i izvore financiranja. Pritom je potrebno uvažiti usvojeni Nacionalni plan oporavka i otpornosti kojim je za turizam predviđeno 2,2 milijarde kuna do 2026. godine, kao i Višegodišnji finansijski okvir 2021. - 2027. Slijedom navedenog, također smo u obavezi izraditi dva dodatna dokumenta, i to Preporuke za uključivanje mjera nužnih za razvoj turizma, a koje nisu u nadležnosti Ministarstva turizma i sporta te Preporuke za definiranje strateških dokumenata za korištenje europskih fondova (VFO 2021. - 2027.) za razvoj turizma.

**Fakultet sa svojim iskustvom u radu na velikom broju projekata i s preko 100 zaposlenika raspolaže ekspertnim znanjima relevantnim za izradu ovako značajnog dokumenta**

**Turizam se reflektira na mnoge gospodarske grane, a u svom pristupu nastojat ćemo obuhvatiti i druga pitanja koja su razvojno relevantna, primjerice demografska kretanja**

**SPiRi PETI REGIONALNI KONGRES STUDENATA PSIHOLOGIJE U HRVATSKOJ**

# Psihologija bez granica

**Regionalni susret studenata psihologije SPiRi trodnevni je događaj koji se održava svake dvije godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, a ove godine prvi put je održan u online izdanju. Susret je obilježio bogat program koji je uključivao 8 pozvanih predavanja iz znanosti i struke, Practice Caffe te 3 studentske sekcije. Uz znanstveni program, u SPiRi je uvršten i društveni program koji se sastojao od teambuilding aktivnosti, 5 radionica i zabavnog kviza**

Ingrid ŠESTAN KUČIĆ

**R**egionalni susret studenata psihologije SPiRi trodnevni je događaj koji se održava svake dvije godine na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci, a tema ovo-godišnjeg petog izdanja susreta bila je »Zavirimo unutra: čime se bave klinički i organizacijski psiholozi?«. Pojašnjavajući kako je prvi SPiRi organiziran 2013. godine te je to bio i prvi službeni regionalni kongres studenata psihologije u Hrvatskoj, jedna od organizatorica, Petra Roso, kaže da su do sada nakon tog prvog susreta ista događanja organizirana u 2015., 2017. te 2019. godine.

- Susret organizira Udruga studenata psihologije Psirius koja djeluje pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Rijeci. Jedni od glavnih ciljeva Psiriusa su unapređenje suradnje studenata psihologije i psihologa Hrvatske i svijeta, poticanje znanstvenog rada studenata, profesionalno osposobljavanje budućih psihologa za život u međunarodnom okruženju te unapredavanje uvjeta studiranja. Osim što je najstarija, Psirius je i službeno najaktivnija studentska udruga koja djeluje pri Filozofskom fakultetu u Rijeci. Uz SPiRi, Psirius svoje studente i njihove radove promovira putem časopisa Impuls koji je ove godine također dobio svoje jubilarno peto izdanje. Časopis je osmišljen kao periodičko izdanje koje okuplja radove nastale tokom studija pri Odsjeku za psihologiju Filozofskog fakulteta u Rijeci. Izdavanjem odabranih studentskih radova želimo promovirati proizvode truda i suradnje studenata psihologije, potaknuti interes za provedbu psihologičkih istraživanja, za čitanje radova kolega i za učenje o psihologiji u slobodno vrijeme, objašnjava Roso.

#### Online izdanje susreta

Udruga Psirius također svake godine organizira zabavu za brukoše psihologije, humanitarni božićni party, sudjeluje na Student Day Festivalu (SZSuR) i danu Filozofskog fakulteta u Rijeci, a često se organizira još po neka zabava i druženje u svrhu povezivanja studenata psihologije svih godina. Uz zabavni program redovito organizira i pozvana predavanja stručnjaka raznih područja psihologije kako bi naše studente bolje upoznali s radom u struci, kao i s time što sve mogu raditi po završetku fakulteta te pripreme za maturu iz psihologije za maturante.

- Kao i sve, trenutna situacija u svijetu nas je malo zakinula i nismo bili sasvim u mogućnosti organizirati mnogo zabavnog programa u ovoj akademskoj godini. U početku akademske godine bilo je pokušaja online druženja, no nije bilo većih odaživa, ali moramo naglasiti kako udruga nije posustala i nastavila je održavati pozvana predavanja kojih je bilo 5 i redovno je održala pripreme za maturu iz



Ovogodišnji SPiRi organizirao je vrijedan organizacijski odbor koji je činilo osam studentica psihologije

psihologije, ističe Roso.

Ovogodišnji SPiRi organizirao je vrijedan organizacijski odbor koji se sastojao od 8 članica od kojih su sve studentice psihologije Sveučilišta u Rijeci – Tamara Balja, Vivien Gudlin, Maja Jugovac, Jurana Pižeta, Marta Pušić, Petra Roso, Tiziana Srdoč i Vania Viskić.

- SPiRi smo ove godine uspješno održale online, putem Zooma, s obzirom na to da nam epidemiološka situacija nije pružila drukčiji način održavanja. Organizacijski odbor je izrazito zadovoljan jer je sve proteklo s vrlo malo neprimjetnih tehničkih potreškoća te je odaziv bio vrlo dobar s obzirom na to da zainteresirani sudionici nisu bili spriječeni sudjelovati kao što većina njih bude kada se susret održi uživo jer tada trebaju putovati do Rijeke i

plaćati si put i smještaj, već su iz udobnosti vlastitog doma mogli sudjelovati na kongresu. Susret je obilježio bogat program koji je uključivao 8 pozvanih predavanja iz znanosti i struke, Practice Caffe te 3 studentske sekcije. Uz znanstveni program, u SPiRi je uvršten i društveni program koji se sastojao od teambuilding aktivnosti, 5 radionica i zabavnog kviza.

#### Nova web stranica

Susret okuplja studente iz Hrvatske i ostalih država iz regije, a ove godine bilo je 178 pasivnih i 10 aktivnih sudionika te 26 vrijednih volontera, među kojima

su također studenti koji ne studiraju psihologiju u Rijeci.

- Moramo se i pohvaliti da je u sklopu SPiRi-ja napravljena nova web stranica preko koje su sudionici mogli pratiti program te naći sve potrebne informacije i poveznice, a u budućnosti se stranica može pretvoriti u aplikaciju koja će onda služiti za prijave na Susret i sve ostalo što bi moglo biti potrebno za poboljšanje kvalitete samog Susreta. Također smo imali vanjsku suradnicu koja nam je napravila iznimno lijep dizajn koji smo koristili u svrhe promoviranja susreta i pripreme promotivnih materijala koji su donijeli velika oduševljenja te vanjskog suradnika s kojim je plan bio da profesionalno fotografira cijeli susret, no kako smo susret održali online, fotografirao je organizacijski odbor za uspomenu te smo jako zahvalne na tome jer su fotografije vrlo lijepo. Reakcije naših sudionika, a i predavača, su bile iznimno dobre. Pozitivni komentari su se uglavnom odnosili na snalaženje u novonastaloj situaciji u kojoj smo susret održali online, izbor pozvanih predavača i teme, cjelokupan sadržaj i atmosferu, otkriva Roso.

#### Aktivni sudionici

Ujedno dodaje da su uz pozitivne komentare i pohvale dobili i poneke prijedloge za poboljšanje, što im je draga, a dobivene

će informacije podijeliti s budućim generacijama koje će organizirati idući susret.

- Svima nam je bilo žao što se nismo mogli pobliže upoznati uživo, no ipak smo uspjeli stvoriti neka poznanstva i prijateljstva, što i jest jedan od ciljeva SPiRi-ja. Naši sudionici su bili vrlo aktivni i zainteresirani za sva predavanja. Uistinu smo zadovoljni i može se primijetiti kako se SPiRi iz godine u godinu razvija i raste. Svi susreti do sada održani su uz podršku Hrvatske psihološke komore, Hrvatskog psihološkog društva i Naklade Slap kao strukovnih organizacija, Odsjeka za psihologiju, Filozofskog fakulteta u Rijeci i Sveučilišta u Rijeci kao akademskih institucija te uz potporu Studentskog zbora Sveučilišta u Rijeci i drugih organizacija kao donatora. Stoga se nadamo da će značaj, kvaliteta i korisnost Regionalnog susreta studenata psihologije s međunarodnim djelovanjem ostati prepoznati. Jedva čekamo vidjeti što će za nas pripremiti sljedeća generacija organizacijskog odbora Regionalnog susreta studenata psihologije u Rijeci, vjerujemo da će se održati uživo i nemamo što drugo reći nego da se nadamo da ćemo doći u još većem broju, naučiti još mnogo korisnih informacija, upoznati mnoge drage ljudе i stvoriti nova prijateljstva, zaključuje Roso.



**Susret organizira Psirius, najstarija i najaktivnija student-ska udruga koja djeluje pri Filozofskom fakultetu u Rijeci**

More ideas  
More idea



## UNIVERZALNI DIZAJN

Dizajn za ljudsku raznolikost, socijalnu uključenost i jednakost

**UniDesign JEDINSTVEN MEĐUNARODNI EDUKATIVNI PROGRAM NA SVEUČILIŠTU U RIJECI**

# Različite perspektive univerzalnog i inkluzivnog dizajna za jednakost

UniDesign obrađuje teme univerzalnog i inkluzivnog dizajna iz perspektive arhitekture, građevinarstva, obrazovanja, umjetnosti, dizajna, tehnologije, filozofije i kulturnih studija, a namijenjen je polaznicima također multidisciplinarnih profila iz svih dijelova svijeta. Riječ je o prvom ovakovom programu o univerzalnom dizajnu koji se planira provoditi svake godine

Sandra NUŽDIĆ, Iva MRAK

Univerzalni i inkluzivni dizajn za bolji ljudski okoliš (UniDesign) međunarodni je multidisciplinarni i interdisciplinarni edukativni program Građevinskog fakulteta u Rijeci i Ureda za studente s invaliditetom Sveučilišnog savjetovališnog centra, sa suradnicima, predavačima i mentorima i s drugih sastavnica Sveučilišta u Rijeci i Sveučilišta u Zagrebu, ali i iz Australije, Belgije, Italije, Poljske i SAD-a. UniDesign obrađuje teme univerzalnog i inkluzivnog dizajna iz perspektive arhitekture, građevinarstva, obrazovanja, umjetnosti, dizajna, tehnologije, filozofije i kulturnih studija, a namijenjen je polaznicima također multidisciplinarnih profila iz svih dijelova svijeta. Program se odvija u razdoblju od ožujka do lipnja 2021. godine isključivo online na engleskom jeziku s dijelom koji obuhvaća online predavanja renomiranih predavača, a potom i praktičan rad polaznika u mentorstvu istih predavača. Ovo je prvi ovakov program o univerzalnom dizajnu koji se planira provoditi svake godine.

Dizajn za sve odnosi se na holistički i inovativan pristup dizajnu prostora, proizvoda i usluga koje mogu samostalno koristiti osobe najrazličitijih potreba i sposobnosti, a razvio se u Europi. Ovaj princip može uključivati sve pristupe rada koji su potrebni kako bi se ostvario taj cilj. Najsličniji tom konceptu je koncept univerzalnog dizajna koji je razvijen u SAD-u i koji na racionalan i objektivan način daje smjernice kako dizajnirati prostore, proizvode i usluge koje na najkvalitetniji način mogu koristiti svi. Da bi se to postiglo, sve što ljudi osmislje mora biti dostupno, prikladno za korištenje svima u društvu i odgovarati na

različite potrebe ljudske vrste. Praksa ovakvog dizajna svjesno koristi analizu ljudskih potreba i težnji te zahtjeva uključivanje krajnjih korisnika i konzultacije s njima u svakoj fazi procesa dizajniranja.

### Podrijetlo koncepta

Pojam univerzalnog dizajna (UD) predstavlja dizajn proizvoda, okruženja, programa i usluga kakav mogu koristiti svi, u najvećoj mogućoj mjeri i bez potrebe za dodatnom prilagodbom ili upotrebom specijaliziranog dizajna. Nastao je iz pokreta za prava osoba s invaliditetom u SAD-u koji je započeo kasnih 1960-ih i imao je cilj uključiti osobe s invaliditetom u društvo osiguravanjem jednakih mogućnosti, uklanjanjem barijera i diskriminacije na temelju invaliditeta. Univerzalni dizajn je, u najširem smislu, dizajn za svakog korisnika, bez obzira na njihove sposobnosti. Pojam je prvi put definirala radna skupina

arhitekata, industrijskih dizajnera, inženjera i dizajnera okoliša na Sveučilištu Sjeverne Karoline pod vodstvom Ronalda L. Macea koja je ujedno razradila i 7 načela univerzalnog dizajna: ravnopravna uporaba, fleksibilnost u uporabi, jednostavnina i intuitivna uporaba, uočljive informacije, tolerancija na pogreške, nizak fizički napor te veličina i prostor pogodni za pristup i uporabu. Ukratko, kod univerzalnog dizajna je važno da se vodi računa o različitim sposobnostima različitih osoba te se pokušava postići da ostvareni dizajn omogućava najlakše korištenje svakoj osobi. Drugim riječima, univerzalni dizajn je proces koji osnažuje različite osobe tako da poboljšava njihovo svakodnevno funkcioniranje, zdravlje, blagostanje i sudjelovanje.

### Učenje i poučavanje

Načela univerzalnog dizajna nalaze široku primjenu u raznim sferama ljudskog života, pa tako i



Univerzalni dizajn nastao je iz pokreta za prava osoba s invaliditetom

### Sveučilište u Rijeci u EIDD Design for All Europe mreži



EIDD Design for All Europe jedinstvena je međunarodna platforma za različite organizacije sa zajedničkim ciljem: uključivanja Evrope za sve. Povijest Mreže započela je prije 28 godina kao napredno razmišljanje o invaliditetu u modernom društvu. Mreža je osnovana u Dublinu u Irskoj 1993. godine pod nazivom Europski institut za dizajn i invaliditet. Mreža danas broji 44 članova iz 23 zemlje, među kojima je od 2018. godine i Sveučilište u Rijeci. Uz snažan interdisciplinarni pristup, većina članova su profesionalci u područjima povezanim dizajnom. Udruge, akademije, dizajnerski centri, gradovi i regije rade zajedno u Mreži kako bi promijenili kvalitetu života u Evropi kroz dizajn za najrazličitije skupine korisnika.

u obrazovnom kontekstu u sklopu kojeg su razvijena dva srodnna koncepta: univerzalni dizajn za učenje (UDU) i univerzalni dizajn za poučavanje (UDP).

Univerzalni dizajn za učenje (UDU) jest način razmišljanja o poučavanju i učenju čiji je cilj pružiti svim učenicima/studenima jednake šanse za uspjeh. Postoje tri načela univerzalnog

dizajna za učenje: omogućavanje višestrukih načina sudjelovanja, prikaza te aktivnosti i izražavanja. Sudjelovanje se odnosi na omogućavanje različitih načina sudjelovanja studenata kako bi se potaknuo interes i motivacija za učenje. Prikaz jest predstavljanje informacija i sadržaja na različite načine, a aktivnost i izražavanje odnosi se na različite načine na koje studenti mogu pokazati svoje znanje.

### Stručnjaci u vlastitom učenju

UDU omogućuje učenicima/studentima pristup i komunikaciju s različitim materijalima, ali i mogućnost da iskažu svoje znanje na različite načine. Cilj UDU-a jest ukloniti sve prepreke učenju uključivanjem raznovrsnih metoda i alata koji se mogu prilagoditi jakim stranama i potrebama svakog učenika/studenta, odnosno učiniti ih »stručnjacima u vlastitom učenju«. Prema Posey (2021), učenici/studenti koji su stručni u vlastitom učenju usredotočeni su i nadahnuti, snalažljivi i informirani, ali i strateški i ciljno orijentirani u svom pristupu učenju. Sve navedeno čini UDU moćnim alatom budući da omogućuje nastavnicima da predvide i pripreme se za potrebe svih svojih učenika/studenata od samog početka nastavnog procesa.

Osim univerzalnog dizajna za učenje, postoji i koncept univerzalnog dizajna za poučavanje (UDP). UDP pristup je poučavanju koji koristi uključive nastavne strategije kako bi pogodovao širokom rasponu učenika/studenata. UDP se temelji na poboljšanju načina učenja primjenom UD načela na proces poučavanja. Načela UDP-ja primjenjuju izvorni sedam načela UDP-a na obrazovno okruženje, uz dodatak dvaju načela: zajednice za učenje i okruženja za poučavanje.



**Praksa univerzalnog dizajna svjesno koristi analizu ljudskih potreba i težnji te zahtjeva uključivanje krajnjih korisnika**



**Dizajn za sve odnosi se na holistički i inovativan pristup dizajnu prostora, proizvoda i usluga koje mogu samostalno koristiti osobe najrazličitijih potreba**

More ideas

## STUDENTI SVEUČILIŠTA U RIJECI PROJEKTI FINANCIRANI NATJEČAJEM SZSUR-a

# Četko Pastić se bori protiv karijesa, EFRIjada protiv izoliranosti

**Studentski projekti biomedicinskih i zdravstvenih studija pridonose samoinicijativi i organiziranosti studenata koji ih provode, stvaraju pozitivnu sliku Sveučilišta u Rijeci i grada Rijeke čineći javno dobro. Način na koji se to postiže je prvenstveno odgovarajuća i usmjerena edukacija te praktična demonstracija vještina, a jedan od eminentnijih projekata s takvim ciljem je i Četko Pastić. Istovremeno dio studenata provodi projekte usmjerene na studentsku populaciju, poput projekta EFRIjada**



Ingrid ŠESTAN KUČIĆ

**S**vake godine Sveučilištu u Rijeci prijavljuje se sve više studentskih projekata s biomedicinskih i zdravstvenih fakulteta. Ovi projekti, osim što pridonose samoinicijativi i organiziranosti studenata koji ih provode, stvaraju pozitivnu sliku Sveučilišta u Rijeci i grada Rijeke čineći javno dobro. Način na koji se to postiže je prvenstveno odgovarajuća i usmjerena edukacija te praktična demonstracija vještina, a jedan od eminentnijih projekata s takvim ciljem je i Četko Pastić. Taj projekt već treću godinu za redom, kaže njegov voditelj Karlo Urbanić, održavaju studenti Fakulteta dentalne medicine, a riječ je o projektu koji niže velike uspjehe na svakoj radionici koju organizira.

- Cilj projekta je smanjiti pojavu karijesa i povećati stupanj oralne higijene kod djece koja čine najugroženiju populaciju. Studenti ovaj projekt provode odlaskom u posjetje školama, vrтиćima i djeci u domovima. Djeca osim edukacije o pravilnom četkanju zubi, dobivaju na dar i četkice i paste za zube. Sve se to odvija uz puno zabave i igru, ne bi li se potaknuto na bolje i



Društvene igre u sklopu EFRIjade održavale su se online i uživo

svakodnevno održavanje oralne higijene. Takoder im se ukazuje i na povezanost karijesa i zubnog kamena s pojmom ostalih bolesti usne šupljine te s koliko malo svakodnevnog truda to možemo sprječiti, pojašnjava Urbanić.

### Pripreme za budući rad

Osim toga, zabavni i dobro-namjerni studenti neposredno djeluju na djecu i smanjujući strah od stomatologa koji je vrlo

često razlog izbjegavanja posjeta stomatološkoj ordinaciji i liječenju zuba. Ovim projektom studente se priprema za buduće radno iskustvo s djecom koja zahtijevaju posebno oprezan pristup u radu.

- Sama ideja o provođenju projekta nastavak je sličnih projekata koje studenti Fakulteta dentalne medicine provode već dugi niz godina u svrhu smanjenja pojavnosti karijesa

u Hrvatskoj, jer bez obzira na sve napore i, još uvijek je pojava karijesa, pogotovo u dječjoj populaciji, vrlo visoka. Iz navedenoga je razloga od neizmjerno važnosti da ovaj i njemu slični projekti nastave s kontinuiranim radom i da svakom svojom akcijom djeluju na zdravlje svojih budućih pacijenata od najranije dobi, potičući kod njih pozitivnu promjenu u ponašanju te okretanju zdravijem životu i ljepšem



EFRIjadom se nastojalo potaknuti studente na umrežavanje i druženje kroz sportske aktivnosti



Studenti Fakulteta dentalne medicine već godinama najmlađe poučavaju oralnoj higijeni

osmijehu. Zainteresirani nas slobodno mogu pratiti na našoj instagram stranici (<https://instagram.com/cetkopastic?igshid=10bcn35zpp3c4>) gdje mogu pronaći više informacija o oralnoj higijeni te o samim radio-nicama, ističe Urbanić.

### Umrežavanje studenata

Uz edukativnu ulogu dio studentskih projekata ima cilj i poticanje sportskih aktivnosti, kao i samo druženje među studen-tima poput projekta EFRIjada koji je održan 29. svibnja, a osim sportskog djela, kaže Valentina Nuli, uključivao je i društveno-zabavni dio.

- Samim dogadjajem nastojalo se potaknuti studente na umrežavanje i druženja kroz sportske aktivnosti, društvene igre te kvizom, čime bi se podigla svijest o važnosti bavljenja sportom, bravka na otvorenom te socijalne uključenosti. Osim navedenog, studentima se omogućilo da se upoznaju sa studentima različitih studijskih godina, različitih karaktera i razmišljanja, što je rezultiralo novim prijateljstvima i idejama. Takoder, ona je uključivala i socijalno isključene studente te ranjive skupine, čime se postiglo da su isti steknuli osjećaj prihvatanosti. Dogadjaj je zamišljen da se izvede u fizičkom okruženju, no zbog epidemiološke situacije izведен je hibridno. Program EFRIjade prije podne je uključivao online edukativno predavanje »Tjelesna aktivnost i zdravlje« te sportski kviz, dok je poslijepodne uključivao društvene igre (online i fizički) te sportske aktivnosti poput planinarenja, bicikliranja, trčanja i slično. Odaziv na sam dogadjaj je bio i više nego zadovoljavajući, kao i krajnji ishod samog projekta. Uz to, izrazito nam je drago što smo na taj način »razbili« monotoniiju online studiranja te pridonijeli povećanju studentskog standara i zadovoljstvu studiranja na Ekonomskom fakultetu u Rijeci, zaključuje Nuli.



EFRIjada je uključivala i socijalno isključene studente te ranjive skupine



Cilj Četka Pastića je smanjiti pojavu karijesa i povećati stupanj oralne higijene kod djece

## SVEUČILIŠNA FUSNOTA

**YUFE** će u sljedećoj akademskoj godini nuditi kolegije na različitim europskim jezicima. Ovogodišnje izdanje YUFE Akademije uključivat će predavanja na različitim jezicima, a, kao i prošle godine, bit će otvorena za sve zainteresirane. Glavni jezik na kojemu se održava nastava unutar YUFE otvorenih programa je engleski. Ipak, svi studenti i zaposlenici YUFE-a također se potiču na učenje stranih jezika. U akademskoj godini 2021./2022. bit će moguće upisati kolegije na španjolskom, hrvatskom, njemačkom, nizozemskom, talijanskom, finskom, poljskom, grčkom i engleskom jeziku. U sljedećoj ak. god. YUFE će ponuditi više od 400 akademskih

predmeta, s više od 65 kolegija koji će se izvoditi na nekom od navedenih jezika. Ovi YUFE kolegiji, zajedno s više od 60 posebnih kolegija usmjerjenih na učenje jezika, pružaju bogat i raznolik YUFE otvoren program.

U tekućoj akademskoj godini u središtu su bili europski identitet i odgovornosti u globalnom svijetu. Ove su teme bile izvrstan temelj za mnoge bogate lekcije. U sljedećem semestru u ponudu se dodaje tema dobrobiti građana. Stoga će ove teme biti u središtu niza kolegija koje će YUFE nuditi, pružajući brojne mogućnosti za stvaranje pozitivnog utjecaja na društva. Jezične barijere očito postoje, pogotovo jer YUFE okuplja studente, (ne)akademsko

osoblje i građane iz različitih dijelova Europe, a upravo zato se zagovara višejezičnost.

**YUFE** je otvorio prijave za sudjelovanje u aktivnostima koje promiču poduzetništvo i inovacije usmjerene na studente i osoblje sa sveučilišta iz YUFE mreže, ali i na opće stanovništvo. Program čine dvije inicijative: YUFE izazovni timovi (engl. YUFE Challenge Teams) i poduzetnički program koji, između ostalog, uključuje niz MOOC-a i talk showove. Ovaj program dio je aktivnosti koje YUFE nudi kako bi ostao predan multidisciplinarnom i multikulturalnom usavršavanju i treningu. U sklopu YUFE izazovnih

timova, institucije i tvrtke iz različitih sektora, kao i šira javnost, predložile su niz stvarnih izazova radnim timovima koje će trebati riješiti i donijeti inovativna rješenja na društvenim, znanstvenim, i tehnoškim razinama. Ova aktivnost odvijat će se u multidisciplinarnim timovima u kojima mogu sudjelovati studenti sa sveučilišta iz YUFE mreže. Studenti se mogu prijaviti za članstvo u timu do 20. lipnja.

**Na Natječaj za izradu vizualnog identiteta – logotipa Alumni mreže Sveučilišta u Rijeci ukupno je pristiglo 8 prijava s više vizualnih rješenja. Prema mišljenju Povjerenstva najbolje rješenje**

je izradila Ana Tominac, studentica Akademije primijenjenih umjetnosti Sveučilišta u Rijeci. Odabrano rješenje je u najvećoj mjeri na kvalitetan i komunikacijski jasan način odgovorilo na većinu smjernica postavljениh u raspisu natječaja. U odnosu na druge prijedloge, ovo je rješenje pokazalo i najveću dozu profesionalnosti razvidnu kroz priloženi prijedlog knjige standarda. Nezavisno od rada stručnog povjerenstva, provedeno je i glasovanje predstavnika institucijskih članova ALUMNI UNIRI na kojem je najveći broj glasova također je dobio idejno rješenje s oznakom A1 što dodatno govori u prilog ovakve odluke.